

ANTIQUARISKE NOTISER

AF

TH. PETERSEN.

DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKABS SKRIFTER. 1904. NO. 4

AKTIETRYKKERIET I TRONDHJEM
1905

ANTIQVARIATSKKE NOTISER

T. H. PETERSEN

DET KGL. NORSCKE VITENSKABERES Selskabs Skrifter. 1004. Bd. 4

AKTIVITET I TRONDHØM

1893

De antiquariske Notiser, som vil blive meddelt i det følgende, er Optegnelser, som jeg i Aarene 1898, 1901—1904 har gjort paa Reiser i de trondhjemske Amter foretagne med Bidrag af Videnskabselskabets Stipendium til arkæologiske Reiseundersøgelser, og omfatter væsentlig kun faste Fornlevninger, idet de Oldsager, som jeg samtidig har erhvervet, vil findes nærmere beskrevne i Oldsagsamlingens Tilvækstfortegnelser. Af de talrige Beretninger om forkomne Fund, som jeg har havt Anledning til at notere, har jeg dog taget med dem, der er af særlig Interesse, saaledes Fund af Flint- og Skifersager, hvis Paalidelighed jeg ikke har havt nogen Grund til at drage i Tvil. Naar undtages et Par Berigtigelser og udfyldende Oplysninger til ældre Meddelelser er det, jeg her har samlet, ganske nyt og saaledes at betragte som et lidet Supplement til, hvad der tidligere er publiceret i en Række Aargange af Videnskabselskabets Skrifter og Foreningen til norske Fortidsmindesmerkens Bevarings Aarsberetninger.

Nordre Trondhjems Amt.

Leka Prestegjæld.

Leka Sogn. Husebybakken. Ø. for Gaarden ligger en temmelig stor Haug.

Frøvik. Et her fundet Kar af Klebersten med Skaft opbevares i privat Eie.

Madsøen. I en Myr har man fundet en nu forkommet Spydspids af graa Skifer. Endel Jernsager, hvoriblandt en Kole, skal være fundet i en af de her værende Hauger.

Gravik Sogn. Fjølvikén. Ved Brydning af Nyland ca. 1 km. ø. for Gaarden udjevnedes for nogle Aar siden 3 Røser, der laa i en Trekant med ca. 30 Alens Afstand mellem hver.

Simle. 3 Røser; i den ene har man fundet Jernsager.

Sildviken. 2 Røser paa Neset.

Nordeitran. Paa Sletten nedenfor Gaarden staar en 1,2 m. høi smal Sten. — Ved Pladsen Brekken ligger flere delvis udgravede Røser og Hauger.

Nærø Prestegjeld.

Nærø Sogn. Klungset. 1 km. ø. for Gaarden, ca. 100 m. op fra Stranden, ligger under en Bergknaus 2 smaa udkastede Røser, begge indeholdende aflange Gravkamre byggede af store Løftestene og orienterede ø.—v. I den vestligste Røs er Kamret bedst bevaret; dets Længde er her 2,25 m., gjennemsnitlige Bredde og Dybde 0,5 m. Det mindre vel vedligeholdte Kammer i den anden Røs har indeholdt et ubrændt Lig, hvoraf endnu Kraniet ved mit Besøg paa Stedet i 1898 fandtes liggende i dets vestre Ende; det opbevares nu i T.hjems Museum. En skaalformig Fordybning i Fjeldet dannede dette Kammers Bund. Paa den anden Side af Fjeldknausen ligger en større Røs inde i Skogen. Ca. 500 m. v. for Gaarden paa den nordre Side af Veien ligger 4 Røser i en Klynge; i den østligste af disse var der blottet et aflangt Kammer med ø.—v. Længderetning.

Gildvangen (udt. Jíllvangan med palatalt l), Plads under Ramstad. Ved Veien straks s. for Pladsen er der en rund Haug. Paa Indjorden v. for Husene ligger en Mængde mindre, runde Hauger, flere dog temmelig uregelmæssige og utydelige. Ved et Veianlæg for nogle Aar siden blev nogle af disse gjennemskaaret, hvorved der fandtes Menneskeben. I en Ager ø. for Pladsen er fra Tid til anden ved Pløining fundet Jernsager tilligemed Ben, deriblandt af Kjør og Heste; herfra skriver sig ogsaa det kugleformede Vægtlod af Bronze, der tilligemed 2 Heiner indkom til Museet i 1898 (T. 5430). I det nordøstre Hjørne af Indjorden har man stødt paa Syllmuren af en firkantet Bygning, hvoraf 4 Stene endnu kunde sees ved mit Besøg paa Stedet 1898. Indenfor

er fundet Rester af brændte og ubrændte Ben af Kjør og Heste tilligemed Jernsager samt brændte Stene og forkullede Træstykker. Gildvangen nævnes ikke i Matrikulen og findes heller ikke paa Rektangelkartet, hvor der dog sees et Skjær, Gilvangsskjæret, der ligger lige udenfor Pladsen. I Norske Gaardnavne XV, S. 358 opføres som forsvundet et Navn Gillisuangh 1590, Giluang 1643, der ifølge Rygh maa søges enten i Nærø eller Kolvereid. Det er vel sandsynligt, at vi her har det gamle Gaardnavn, og den ældre Form har antagelig været Gildisvangr af gildi n. Gilde, selskabelig Forening. Stedet skulde saaledes have sit Navn efter et i ældre Tid her eksisterende Gilde.¹⁾

Ramstad. Ca. 100 m. n. for den næstøstligste Gaard har der ligget en rund Haug (ikke „Ketilshaugen“), der blev udjævnet for flere Aar tilbage. Ved denne Anledning fandtes der i Haugens søndre Kant et Skelet, hvis Bryst og Hoved dækkedes af en stor flad Sten, der nu opbevares paa Gaarden; et Stykke fra Fødderne laa en Spydspids af Jern, der senere er forkommet.

Nervik. I en Dalsænkning i Udmarken s. for Gaarden ligger en urørt Stenrøs. Nedenfor denne sees Levninger af 2 andre.

Tviberg. Paa Storøen 4—5 Røser paa nogle Knauser. Ved en af Gaardene er der et Sted, der kaldes „Kirkmuren“, hvor der efter en gammel Tradition skal have staaet en Kirke.

¹⁾ I Nidaros var der som bekjendt 2 Gilder, Korsgildet og Miklegildet. Gilder fandtes imidlertid ikke blot i Byerne, men ogsaa paa Landsbygden. At de har været talrige i Trondhjems Stift, sees af en kgl. Forordning af 19 Juli 1552 (Norske Rigsregistr. I, 151). De har dog kun efterladt sig faa Spor. Paa Gaarden Skauan i Børseskogn er der et Sted, der kaldes Gildeskaalen, hvor der sees Tomten af et 24 m. langt og 8 m. bredt Hus, omgivet af nogle Hauger (K. Rygh, Fornl. i S. Thjems Amt, S. 177). I Dipl. Norv. IX, No. 176 læses om et Gilde i Aalen (varom mer j Aall sokn aa gildis vangenom sæm ligr j Gaulæ dall. Cfr. Fritznors Ordb. ² I, 595). Et merkeligt Minde om et Gilde i indre Namdalen er vistnok det bekjendte med Nagler beslaaede Bord paa Medjaa. At dette oprindeligt er et gammelt Gildebord, gjøres sandsynligt af en interessant Notis i Christen Jensens Norsk Dictionarium S. 40, hvor Ordet Gilde-Boer beskrives som et Bord „prydet med blanke Jern-Nagler langst effter med tuende Lycker udi, huorudi det siden hengdis paa veggen“. (Cfr. L. Daae, Norske Bygdesagn I, S. 53).

Arnøen. Paa flere af Knauserne nær den søndre Gaard ligger der Røser.

Hamland. Paa den vestre Side af Hamlandsøen ligger paa en Høide en delvis udgravet Rundhaug. Paa en Odde paa Øens nordøstre Side ligger i en Linie 1 Langhaug og 4 Rundhauger.

Vandholmen. Ca. 500 m. sø. for Gaarden i Bunden af en liden Fjeldkløft ligger en liden Røs.

Strangvalen. I Udmarken v. for Gaarden ligger 1 Røs.

Lille-Val. Ved Grustag i en Langhaug s. for Gaarden har man kunnet iagttage det mørke Tversnit af en Baad, der traadte tydelig frem i den lyse Sand, hvoraf Haugen var bygget.

Laugen. For flere Aar tilbage er her fundet en Spydspids af Flint, der nu er forkommet. — Ca. 200 m. n. for Pladsen Laugvalen ligger 2 runde Hauger og 1 Langhaug. Straks ø. for Pladsen har der ligget 2 Rundhauger, hvoraf den østligste er helt og den vestligste delvis udjævnet. I Midten af den sidste gjordes der et Gravfund bestaaende af et Sverd, en Ringspænde og nogle Ben; ingen af Sagerne er bevarede.

Laugsjøen. Ved at udjevne en Røs, der har ligget nedenfor Gaarden i Nærheden af Søen, har man fundet Ben, Trekul samt 30—40 aflange, gjennemborede Sænker til Flyndregarn af rødbrændt Ler. — Ca. 500 m. n. for Gaarden ligger ved Stranden 2 Langhauger.

Sjøbursenget. Ca. 100 m. s. for Gaarden sees Rester af 2 Hauger. Paa en Mo, der skraaner ned mod Søen, ligger 15 smaa, tildels aflange Hauger.

Dyrneset. Paa en Bergknaus ved Pladsen Vindskielven ligger 1 Røs.

Varø. Her har tidligere ligget en Kirke¹⁾, der antagelig blev nedlagt i det 17de Aarh., da Kolvereid Kirke blev Sognekirke. Af den gamle Varø Kirke er der saagodtsom ikke Spor tilbage. Den har ligget tæt under en Bergknaus paa den søndre Side af Bækken straks syd for Landhandleriet ovenfor Dampskibsanløbsstedet. De sidste Rester af Syllmuren blev opbrudte og fjernede for ca. 25

1) Hist.-topogr. Skrifter om Norge og norske Landsdele forf. i Norge i det 16de Aarh., udg. af G. Storm, S. 168.

Aar siden. Ved Jordarbejde er der oftere fundet Rester af Ben og raadent Træ paa begge Sider af Bækken, mest dog paa den søndre. Paa Laugen har en af Dørene været opbevaret¹⁾, hvis Laas af Jern med en eiendommelig formet Nøgel indkom til T.hjems Museum 1901 (T. 6507). 2 andre Døre, der har været i Familien Sverdrups Besiddelse paa Rossø, er gaaet tilgrunde ved en Ildebrand. Den merkelige tildannede og ornamenterede Marmorsten, der er afbildet og beskrevet paa et andet Sted i dette Aarsskrift under Oldsagssamlingens Tilvækstfortegnelse, har tidligere staaet paa den gamle Kirketomt. Den har gaaet under Navn af „Kirkestenen“, og efter Traditionen skal den have været opbevaret inde i Kirken. Dette er slet ikke urimeligt, skjønt Stenen maa være langt ældre end denne, idet man har Grund til at antage, at saadanne Stene har været knyttet til den hedenske religiøse Kultus og gaar tilbage helt til den ældre Jernalder.²⁾

Paa en Høide ø. for Fulviken, Plads under Varø, ligger 3 Røser i Rad, den midterste med synligt aflangt Kammer orienteret ø.—v.

Valøen. 1 Røs og 3 Hauger.

Kjeø. 1 Langhaug, 2 Rundhauger og 2 Røser.

Vaag. Paa Knauser i Nærheden af Pladsen Bredviken ligger 6 Røser, hvoraf et Par temmelig store.

Lundring. 1 Røs; ved Pladsen Flosanden 2 temmelig store Hauger.

Sandnes. Paa Øen Buholmen v. for Gaarden ligger 1 Røs.

Paa en Slette n. for Klungviken skal der efter en gammel Tradition have staaet en Kirke.³⁾

1) Vidsk. Selsk. Skr. VIII, 212.

2) Det kan bemærkes, at dette er det eneste nu bevarede Exemplar fra T.hjems Stift, der kjendes. I Liljegren og Brunius, Nordiska Fornlemningar, Pl. 91 afbildes og beskrives en af Klüwer i 1817 opdaget lignende Sten paa Jørum i Sparbu, og Schøning fortæller i sin haandskrevne Reise om en „aflangrundagtig Steen af hvid Marmor eller Kalksteen“, der i hans Tid stod paa Grande Prestegaard i Overhallen, men var ført did fra den forrige Prestegaard Ra num. I Bergens Museum opbevares flere saadanne Stene, ligesom ikke saa faa er fundne i Sverige.

3) Saadanne Kirkesagn, som her og i det følgende meddeles for Fuldstændigheds Skyld, træffer man særdeles hyppig. De er i Almindelighed vistnok

Paa nogle Høider n. for Komlan ligger flere Røser. Straks sv. for Stuebygningen sees en smuk Rundhaug og umiddelbart nv. herfor paa en liden Knaus en lignende. Paa en Høide noget s. for denne ligger 2 Røser.

Paa Marø ligger der 1 Haug ved Sturvolden, ved Taarnviken 1 Røs og ved Smedviken 2 Hauger.

Søndre Garmandsvik. Paa en Bergknaus ved Søen ligger en stor, delvis udkastet Røs, hvori der skal være fundet Hesteben. Noget indenfor paa en liden Slette sees 2 ringformede Stensætninger, der gaar under Navn af „Holmgangsringene“. Stenene rager kun ubetydelig op af Jorden, der her har en ganske ringe Dybde.

Nordre Garmandsvik. En ca. 10 m. lang aflang Stenrøs skal være udtaget, uden at noget Fund er gjort.

Viken. 1 Røs med synligt, aflangt Kammer.

Dalene. 3 Hauger, hvoraf de 2 temmelig udgravede. Paa Neset ved Søen et Par Røser.

Torstad. Her sees nu ingen Hauger eller Røser. Ved Lillevandet ligger i en liden Dalsænkning en Haug med blottet Kammer.

Nærøen. Ved Finviken 1 Røs. Paa en Bergflade ved den gamle Markedsplads sees en længere Runeindskrift, der dog ikke er ældre end 1873.

Vikna Sogn. Ryemsjøen. For ca. 30 Aar siden blev der udgravet en Sandhaug nede ved Søen. Haugen viste sig at indeholde en Skeletbegravelse. Ovenfor Skelettets Hoved var stillet paa Kant en firkantet Plade af Ben, den øvre Kant orneret med Udskjæringer. Dette har øiensynlig været en Plade af Hvalben af samme Art som de, der er behandlede af K. Rygh i Vidsk. Selsk. Skr. 1899, No. 9, S. 12 ff. De antages her at have været brugt som Tallerkener. En anden Forklaring gives i Meddelanden från Nordiska Museet 1899 och 1900, S. 20. Desuden fandtes en skaalformet Spænde. Ingen af disse Sager er desværre bleven bevaret.

meget sene og er i Regelen opstaaet ved, at Stedet har været Kirkegods, og at Ordet Kirke derfor er indgaaet i Stedsnavnets første Led. Her er dog ikke det Tilfældet. Maaske skyldes Sagnet den Omstændighed, at man paa nævnte Slette har fundet Syllmuren af en gammel Bygning.

Sandviken. Her har været flere Hauger. For nogle Aar siden blev der udjævnet en Rundhaug, hvori fandtes et Skelet, et stærkt forrustet Sverd samt en Nøgel. I en Haug ca. 5 m. n. for Gaarden er fundet ubrændte Ben. Paa Høider nør. for Gaarden ligger 2 halvt udkastede Røser. — Paa Pladsen Østvik (paa Rektangelkartet Moldvikén) udtoges en Røs, der indeholdt et Kammer bygget af Kampestene, hvori stod et Lerkar indeholdende Kul og brændte Ben. I en anden Haug, der har staaet n. for Husebygningerne, skal der ogsaa være fundet et Kammer indeholdende en Vaabengrav med ubrændt Lig. Ingen af de paa Sandviken og Østvik fundne Sager er bevarede.

Løvøen. Paa Moen ligger 1 Haug; paa Andvikmoen 1 stor Røs.

Ødegaarden. Et Par temmelig destruerede Røser.

Paa Haugøen, en Ø ø. for Løvøen, sees 1 Rundhaug.

Hansvik. Her sees ikke mere nogen Hauger.

Aunet. Ved Engene ligger 5 Hauger nede ved Søen.

Fornes. Paa en liden Knaus ved Sundsvaagen ligger 1 liden delvis udkastet Røs.

Indresund. 2—3 Røser ved Sundsvaagen.

Setnøen. Ubetydelige Rester af 1 Røs.

Paa Hovøen (udt. med lukket o) ligger i en Slugt paa Øens Nordvestside 1 Langhaug parallelt med Stranden og 1 Rundhaug, begge urørte.

I den af K. Rygh, Fornl. i N. Thjems Amt, S. 15 omtalte Rundhaug paa Vaagø er der fundet adskillige Klinknagler. Haugen ligger i en liden Dalsænkning, der kaldes Hurduviken.

Rossøen. 2—3 Hauger og nogle Røser.

Kjønssøen. 5 Hauger. Et Par Fund herfra er indkommen til Thjems Museum (T. 2188—94, 5432). Der berettes ogsaa om flere nu tabte Fund. — Ved Pladsen Auskarnes ligger en stor Røs oppe paa Fjeldet.

Horseng. I Udmarken sv. for Gaarden ligger 1 Røs.

Sæternes. 2 Røser. Ved Pladsen Stenvik 1 delvis udgravet Rundhaug.

Fjukstad. Ved Stranden sv. for Gaarden 2 temmelig ud-

gravede Rundhauger. Et Par Hundrede m. s. herfor 2 smaa Langhauger. Ved Pladsen Fjukstranden sees i Nærheden af Sjøen 1 delvis udgravet Rundhaug og Resterne af 1 Langhaug.

Ulsund. Kun 3 Hauger kjendes nu.

Lillesulen. Ved Valen n. for Gaarden ligger 7 mere eller mindre udtagne Røser.

Storesulen. Oppe paa en Knaus nv. for den sydligste Gaard ligger 2 Røser. Paa den østlige Side af Vaagen stødte man for ca. 10 Aar siden nede i Leren under Myrtorven paa vel bevarede Dele af en Trækiste indeholdende 2 Skeletter samt 6 runde Perler af rød Masse. Intet blev bevaret.

Valø. Ved Syltetjernet ligger 2 Røser oppe i et Skar.

Lysøen. I Udmarken v. for Gaarden ligger 2 Røser.

Fosnes Prestegjeld.

Fosnes Sogn. Tranaas (Jøen). Til de tidligere her kjendte Hauger kan føies følgende: Ligeovenfor den i v. for Gaarden liggende Langhaug sees paa den anden Side af Veien en anden, noget mindre med Spor af tidligere Gravning. Straks i sv. herfor ligger 1 Rundhaug. Rundt omkring disse sees paa den lyngbevoksede Mo Spor af flere mindre Hauger. Desuden er der i en Udmark kaldet „Sørviken“ 1 Langhaug.

Af Haugerne ved Sandviken (Jøen) er nu kun 3 tilbage.

Seierstad (Jøen). De 2 n. for Gaarden liggende runde Hauger er nu udjævnede, hvorved skulde være fundet en Spydspids af Jern. Et Stykke længere nord ligger den lange og runde Haug, og i en Udmark endnu længere nord ca. $\frac{1}{2}$ km. fra Gaarden sees 3 Langhauger orienterede n.—s. og 1 Rundhaug; den ene af Langhaugerne ligger paa det høieste Punkt i Udmarken. Haugerne s. for Gaarden er udjævnede. Tæt ved Pladsen Moen ligger 2 smaa Rundhauger.

Fosnes (Jøen). Den østligste Del af det Nes, hvorpaa Gaarden ligger, kaldes i daglig Tale „Skrædderneset“. Her ligger der en smuk Samling af Hauger. Ved en liden Vig paa Nesets Nordside sees i Nærheden af Søen 3 store Rundhauger liggende i Rad parallelt med Stranden samt ca. 100 m. n. herfor en lignende. Paa

Toppen af den Fjeldknaus, der ligger straks i sø. for disse Hauger, ligger en udkastet Røs, og paa den anden Side af Knausen sees 4 Rundhauger liggende i en regelmæssig Firkant; af disse er 1 temmelig stor med dyb Veit omkring. Noget s. herfor ligger 1 Langhaug.

Tingstaden. Her har tidligere staaet en med reiste Stene omgiven Kreds. Af Stenene var i 1880 kun 1 tilbage; ved mit Besøg paa Stedet i 1898 var den faldt overende og brukket i 2 Dele. Den er fladagtig og har været ca. 2 m. lang og 1 m. bred. Paa et i sv. for Gaarden liggende Nes „Øra“ ligger 3 smaa Røser i Rad, og paa et lidet Nes ca. 100 m. sø. for Gaarden sees en større udkastet Røs.

Paa vestre Side af Galteneset mellem Gyltefjorden og Varpviken ligger paa en liden Knaus 2 mindre Røser og paa en Knaus længere nord en noget større.

Mo. Ved Moesmoen ligger 11 runde Hauger i 3 Klynger; først har man 5 delvis udjevnede, længere syd 4 ved Foden kringsat med Stene, hvoraf den ene er temmelig udgravet og fremviser et aflangt Hellekammer orienteret n.—s., og endelig endnu lidt sydligere 2 ganske lave.

Namsos Prestegjeld.

Vemundvik Sogn. Guldvikstranden. Paa Toppen af Guldholmen ligger 1 Røs.

Havik. Efter en Tradition skal her engang have staaet en Kirke. Sletten nedenfor den østligste af Gaardene kaldes endnu „Kirkbaksletta“.

Hammerøen. Mellem denne Gaard og Landfaldvik ligger ved Korsveien paa Sydsiden af Broen 2 runde Hauger. Den af Schøning omtalte store Haug, hvori var fundet Kul samt en Hein, kjendes nu ikke. Kraft omtaler i sin topogr.-stat. Beskrivelse over Norge, VI, S. 198, et Sagn, hvorefter der her skal have staaet en Kirke. Stedet kaldes endnu „Kirkneset“.

Eggen om Vetrhusbotn frembyder lidet af antiquarisk Interesse og synes idethele at være sent bebygget. Kraft l. c. anfører dog, at Vetrhusbotn tidligere har været mere beboet, og efter

et Lokalsagn skal Bebyggelsen før den sorte Død have strakt sig opover Dunadalen helt til Høilandet. Paa Dunaneset ved Duna skal der ogsaa have staaet en Kirke.

Grongs Prestegjeld.

Grongs Sogn. Bergsmoen. Noget i v. for Gaarden paa den søndre Side af Veien ligger inde i Skoven en Rundhaug med meget steile Sider.

Høilandets Sogn. Eidsmoen. Langs Ryggen af den lave, skogbevoksede Aasryg, der danner Skillet mellem Grungstadvandet og Eidsvandet, og hvor der efter et Lokalsagn skal have staaet en Kirke, ligger 5 temmelig store Røser. I den ene af disse, der for en Tid siden blev udtaget, fandtes der paa Bunden Rester af ubrændte Ben. Paa den ø. Side af Veien ligger et lidet Stykke oppe i Skogen 9—10 Røser i Rad med et lidet Mellemrum mellem hver og følgende Hovedveiens eller Aasens Retning. I den nordligste af disse blev det eneggede Sverd (T. 1709) fundet.

Eid. Ca. 10 Minuters Gang s. for Eidet ved den ø. Side af Veien ligger en temmelig stor, delvis udgravet Rundhaug.

Flatanger Prestegjeld.

Viks Sogn. Vik. Ved Pladsen Nordstrand har tidligere ligget flere Røser, der nu alle er ryddet. I en af disse er den til Museet indbragte Flintdolk fundet (T. 6077). — Paa Lindset har der været opbevaret et Par Lysestager, som har tilhørt den gamle Kirke paa Halmø. De er solgt til en Privatmand.

Bosvik. Her har man i den senere Tid begyndt at finde tilhuggede Flintstykker og Flintaffald af samme Karakter som de fra Urdan. De er hidtil kun iagttaget ovenfor Gaarden. Sammen med disse er der ogsaa fundet et Par Sænkestene med omgaaende Fure, der ikke er bevarede.

Østvik. Nede ved Stranden paa en Mo paa Sydsiden af Bugten ligger en rund Haug, i hvis Midte man har fundet en liden Hellekiste, der dog ikke skal have indeholdt Oldsager.

Urdan. Medens der herfra kun er indkommet Sager af Flint, der alle stammer fra den høie Brekke ovenfor Gaarden, skal der

nede paa Nøstholmen være fundet Skifersager. Meddelelsen herom er dog ikke absolut sikker.

Ørsnev. Til Museet er herfra tidligere indkommet et Par Skifersager samt en Flintklump; paa Gaarden opbevares desuden 2 store Flintklumper med Afspaltningsflader. Paa en liden Høide-ryg nogle Hundrede m. sv. for Gaarden ligger 4—5 Røser.

Søndre Trondhjems Amt.

Bjørnør Prestegjeld.

Osen Sogn. Paa Drageid kjendes nu ingen Hauger eller Fortidslevninger. Efter et Sagn skal her engang have staaet en Kirke.

Sæter. I en Dalsænkning i Udmarken omtrent midt imellem Sæter og Oksbaasen ligger en Samling af 12—13 større og mindre Røser, baade runde og aflange. Ved 2 af dem har der staaet Bautastene, der nu er faldne omkuld, hvoraf den længste maaler 1,85 m.

Strand. Den Bautasten, som tidligere har staaet ved en af de her værende Røser, er nu flyttet og staar som Grænsemerke ved en af Gaardene.

Moe i Stensdalen. 4 Hauger, der har ligget ved Stuebygningen, er bleven jevnede, uden at noget Fund er gjort.

Sørjær. Her findes endnu 2 Hauger, som nu er næsten udjevnede. I den ene af disse, der havde en indre Kjerne af Sten, fandtes Kul. Ved denne Haug har ogsaa staaet en temmelig stor Bautasten, som nu er ødelagt og bortført.

Roan Sogn. Vikaunet. Ved mit Besøg paa Stedet i 1902 talte jeg her 8 Hauger, hvoraf 2 aflange. I den ene af disse er der til forskjellige Tider gjort Fund fra yngre Jernalder (T. 2357—2369, 2630, 2837, 6799). Haugen er 18 m. lang, 8 m. bred og ca. 1 m. høi og har en indre Kjerne af Sten; forøvrigt bestaar den kun af løs Sand som alle de her værende Hauger. En af de runde Hauger, den vestligste af dem alle, udgroves af mig; den havde et Tvermaal af 11 m. og var 1,20 m. høi. Nederst bestod den af et ca. 3 dm. tykt Lag fed, mørk Jord, medens Resten var Sand. Et tykt og bredt Kullag lidt ovenfor Bunden strakte sig fra

den nordvestlige Kant indover mod Midten; men den frembød forøvrigt intet af arkæologisk Interesse.

Paa Hopstad har der tidligere været flere Hauger, men der er nu kun Rester af 2 igjen.

Strøm. Her sees en delvis udtaget Røs.

Beskeland. Paa en liden Knaus ligger 1 Røs.

Utro. Her findes nu Rester af 2 Hauger.

Roan. Et Par Hundrede m. nv. for Kirken ligger i en Birkelund paa en liden Høide 2 runde Hauger, hvoraf den ene næsten ganske er udtaget, den anden kun delvis. Paa den gamle Kirkegaard ligger der en stor firkantet Ligsten fra 1661, $2,35 \times 1,43$ m. I Hjørnerne sees de 4 Evangelistmerker, medens Stenens Overflade forøvrigt omtrent ganske er optaget af en nu meget slidt og paa sine Steder ulæselig Inscription. Denne er i sin Tid afkopieret af Pastor J. Chr. Selmer Andersen (1872—1880) paa et løst Blad i Kaldsbogen. Det sees heraf, at Stenen er lagt over Borger og Indvaaner i Trondhjem Elias Christoffersøn, som døde paa sin Bergensreise i Stoksund 6. August 1660, 49 Aar gammel, og hans Hustru Wibike Ottedatter Kruse. I Kirken, der er en Stenkirke indviet 1702, efterat den gamle Kirke af Træ var blæst overende i en Storm 7. Febr. 1690, hænger følgende Presteportræter: 1. Ole Torgersen (Prest 1636 eller 37—1679), 2. Christopher Wessel (1718—1754) og 3. E. C. Fleischer, der omkom paa Søen 1885.

Joskjør. Foruden Haugerne paa Neset findes 4—5 Hauger under Fjeldet s. for Gaarden.

Nordskjør. I en nu ganske udjevnet Haug skal for længe siden være gjort Fund af Jernsager.

Stoksund Sogn. Løvvik. Paa Neset v. for Gaarden ligger paa nogle Knauser 3 Røser, hvoraf den ene er temmelig stor. 3 mindre og tildels udtagne sees paa en flad Dalstrækning mellem disse Høider og Gaarden. Paa Pladsen Asviken skal man under Jordarbejde have fundet nogle Flintstykker, der dog ikke er bevarede. I 1903 indkom herfra til Museet en Pilespid af Skifer (T. 7045).

Paa Herfjord skal være fundet et slebet Redskab af rødbrun Skifer, der efter Beskrivelsen maa have været en Kniv eller Spydspids.

Aafjordens Prestegjeld.

Aa Sogn. Paa Fjeldet Viksteinen ovenfor Ratvik, der ved en liden Forsænkning er adskilt fra det i sø. liggende Vattenfjeld og i nø. ved en dyb og trang Dal fra Solfjeldet, findes Levninger af en forhistorisk Befæstning eller Bygdeborg. Viksteinen, hvis Navn ikke findes paa Rektangelkartet, men sees paa dette i v. for Solfjeldet, er en aflang, temmelig skarp Fjeldryg, ganske ubestigelig fra alle Kanter undtagen fra sydøst, hvor Adkomsten dog er meget besværlig. Her er imidlertid det øvre Plateau befæstet ved en paa flere Steder vel bevaret Mur af store Løftestene, gennemgaaende fladagtige Brudstene. Muren, der har været ca. 2,5 m. bred og endnu paa sine Steder er 1,5 m. høi, gaar først ca. 60 Skridt i sydøstlig Retning, bøier dernæst af mod syd, hvor den kan forfølges ca. 275 Skridt. I det Hjørne, som herved dannes, er den udvidet saaledes, at der fremkommer et firkantet kvadratisk Rum, aabenbart et Slags Kastel, hvorfra man kunde beherske Opstigningen fra 2 Sider.

Dolmsetviken. Her opbevares nogle jordfundne Fragmenter af Kleberstensgryder¹⁾ samt et Vævlod af samme Stenart.

Paa det Nes, der stikker ud ved Pladsen Metvik, ligger nogle Røser.

Ved Elvens Udløb af Stordalsvandet ligger der endnu en større Samling af runde og aflange Hauger, samtlige dog noget udgravede. Af de 2 Bautastene, der omtales af Klüwer, staar den ene lige nede ved Vandet, den anden skal være den samme, der nu staar i Haven ved Aarnes.

Paa Haastad og By kjendes nu ingen Hauger.

Ørlandets Prestegjeld.

Agdenes Sogn. Fremstad. Ned ved Lille-Vand, et Par

¹⁾ At Gryder af Klebersten brugtes endnu ind i det 19. Aarhundrede, sees blandt andet af N. H. S. Blochs Reiseiagttagelser S. 67.

Hundrede m. nør. for Skolehuset og Veien til Selven, ligger 2 runde, delvis udgravede Hauger.

Eidem. Noget i v. for Gaarden ved Eidemtjønnå ligger 4 Hauger, først 3 lave runde i Rad i ø.—v. Retning, dernæst lige ved Vandet 1 Langhaug orienteret n.—s.

Værnes. Ved Gravning i en af Haugerne nede ved Stranden skal være fundet Baadsøm samt et udskåret Benstykke. I en af Røserne har man fundet Aske og brændte Ben.

Stensdal. De Hauger, der skal findes her, er meget tvilsomme. I en Birkelund sees en langagtig Forhøining, der maaske kan være en Gravhaug.

Baret. En af de i nør. for Gaarden liggende Røser er bleven undersøgt af mig. I Midten saaes nogle Stene stillede i en Kred, indenfor hvilken var noget Kul, men ingen Oldsager.

Imsteren. For længere Tid tilbage skal her være fundet Resterne af et Sverd.

Paa en Plads under Struben, inderst i Imsterfjorden, skal der være fundet en Spydspids af Flint.

Kongsvold. Oppe i Marken ovenfor Gaarden ligger nogle Røser. Lidt ovenfor Stranden et Stykke nv. for Gaarden sees en lav Haug.

Sivertsvik. Ved Jordarbeide skal man have fundet en Spydspids af Flint ca. $\frac{1}{2}$ m. nede i Jorden.

Vingen. Nede ved en Vig af Valslagvaagen ligger 5 runde Hauger.

Hevne Prestegjeld.

Hevne Sogn. Aunet. 2—3 Røser i Udmarken.

Rottem. Tidligere har her været en Haug, der nu er udpløiet.

Tynsø. Her har været nogle Røser, der er borttagne ved Brydning af Nyland. I flere af dem fandtes Kul, men ingen Oldsager.

Stolpenes. Ude paa Neset ligger nu 5 Røser; der har oprindelig været mange flere, men de er i Tidens Løb bleven fjernede ved Brydning af Nyland, uden at man dog har fundet noget i dem.

Lian ved Bustlisundet. Som meddelt i Oldsagsamlingens Tilvækstfortegnelser 1903 og 1904 er der i de 2 sidste Aar indkommet til Museet herfra 1 Spydspids af Skifer og Brudstykke af en do. af Flint, 1 Stykke Flint med Afspaltningsflader og en Sænkesten med omgaaende Fure. Ved Foden af den Bakkeskraaning, hvor disse Sager er fundne, sees et Par af de ofte omtalte aflange firkantede Forhøininger. En af mig foretagen Undersøgelse af den ene af disse gav lige lidet Resultat som alle tidligere Undersøgelser af lignende Forhøininger. Den var 2,9 m. lang, 1 m. bred og høinede sig 0,3 m. over den omgivende Jordflade. Ca. 0,35 m. under denne paatraffes fast Lergrund; umiddelbart herover var Jorden temmelig mørk og opblandet med smaa Kulbiter, der ogsaa paatraffes hist og her i den øvrige Jord tilligemed et lidet Stykke violetagtig Skifer, der dog ikke viser Spor af Bearbejdelse.

Mjønæs. Ude paa Mjønestangen har ligget flere Røser, der er bleven fjernede, uden at noget Fund er gjort.

Mjønæsaunet. Her har ligget 1 Haug, der nu er ganske udpløiet. Ved en Plads sees nogle Røser.

Aa. Ga. 300 m. s. for Gaarden 1 rund Haug. I Nærheden af denne er ved Bortrydning af en Røs fundet et Spydblade og et Økseblade af Jern, der ikke er bevarede.

Vennaaaunet (i daglig Tale „Einan“), tidligere Plads under Foren. T. 4393, der er opført under Foren, er fundet i Udkanten af en stor Røs, der ligger ca. 100 m. nø. for Gaarden. I Røsens nu udkastede Midte sees Rester af et stort aflangt Kammer.

Mo. Nede ved Søen ligger nu 2 smaa Røser, men her har tidligere været flere. I en af disse sidste er gjort et Gravfund bestaaende af et Økseblade, et sammenbøiet Sverd og en Spydspids med indtrykte elliptiske Figurer paa Falen. Ingen af disse Sager er bevarede.

Heim. I Heimstrøen s. for Gaarden paa Indmarken 1 rund Haug ved Foden kringet med Stene.

Skogøen paa Hevnskjel. For et Par Aar siden fandtes her ca. 1 m. nede i en Myr en stor Spydspids af Flint, spids i begge Ender. Den blev solgt af Finderen, men er saavidt vides ikke indbragt til noget Museum her i Landet.

Hitterens Prestegjeld.

Kvenvær Sogn. Hærnes. Et Kvarters Gang v. for den nordre Gaard ligger 1 Røs.

Stene. Noget s. for Gaarden 1 Røs.

Vikan. Paa en Knaus n. for Gaarden 1 Røs. Et Stykke længere n. 1 lignende.

Dolm Sogn. Faksvaag. Oppe i Lien ø. for Gaarden skal der for længere Tid siden være fundet en stor Spydspids af Skifer.

Helgebostad. 1899 indkom der herfra til Museet en liden baadformet Økse af Lerskifer (T. 5948), der var fundet i en Myr et Kvarters Gang sø. for Gaarden. Ikke længe efter blev en lignende Økse fundet ganske i Nærheden. Denne opbevaredes paa Gaarden, men ved mit Besøg paa Stedet kunde den dog ikke findes. Den Røs, der er omtalt liggende paa Kjæmpevarden, er tydeligvis ikke nogen Gravrøs, men Levninger af en gammel Varde. Paa Aunaasen er der adskillige Røser; i enkelte skal der være fundet Hellekister og Benrester. Paa en Knaus ved Barnsteinviken paa Sydsiden af Øen ligger 1 Røs.

Hestnes. En Fjerdingsvei v. for Gaarden i Udmarken 2 store Røser.

Frøiens Prestegjeld.

Skjønhal. Her har tidligere været en Haug, der er bleven helt udtaget, uden at noget Fund er gjort.

Froerne. Denne Øgruppe er, saavidt vides, ikke tidligere bleven besøgt i antiquarisk Øiemed. Jeg opholdt mig her et Par Dage Sommeren 1903, men med ringe Udbytte, idet disse langt ude i Havet liggende golde og øde Øer kun besidder faa Levninger fra ældre Tid. Paa store Bogøen sees nogle smaa firkantede Hus- og Nøsttomter, der vistnok er temmelig gamle. I en af dem er fundet et Fragment af et Redskab (Sænkesten?) af Talgsten gjennemboret med 2 ca. 1 cm. brede Huller. Paa Dagskjærmen har man ved Torvstikning ca. 2 Alen dybt paa Bunden af en Myr stødt paa et gammelt Ildsted, hvorpaa der endnu laa Kulbiter. I en liden Fjeldkløft paa Kunna ligger en langagtig Røs, der sees at have været omgivet af en enkelt Rad større Stene og synes at være en Gravrøs. Det blev mig fortalt, at der paa denne Ø og-

saa skulde være Helleristninger, men jeg kunde imidlertid ikke opdage nogen. Veiret var forøvrigt meget ugunstigt og egnede sig ikke for denslags Undersøgelser. Paa Vestsiden af Sauø er der en liden Dalsænkning „Sauøkistmyren“, hvis Bund skraaner jævnt ned mod Søen. Et Par Hundrede m. ovenfor denne sees en lidt aflang, 4,5 m. lang og 2,2 m. bred Kreds af Kuppelstene. Kredsen er dog ikke sluttet, men løber mod ø. ud i to ca. 3,5 m. lange Arme, hvorved der ligesom er dannet en ydre Gang, der fører ind til det indre Rum; i dettes Midte laa 7 Kuppelstene dannende en mindre Kreds med ca. 1 m.s Tvermaal. Bunden var belagt med haandstore Stene, hvoraf flere ildskjørnede, og under disse laa et tæt Lag af Pimpsten („Sjøkul“). Da saadanne kun fandtes enkeltvis udenfor Stenkredsen, maa de aabenbart være lagt der med Hensigt, antagelig for at aflede Fugtigheden. Det hele er høist sandsynlig Rester af en menneskelig Bolig, og den lille indre Stenkreds maa opfattes som et Ildsted. Det lykkedes mig ikke at finde noget Redskab, der kunde lede til nogen nærmere Tidsbestemmelse, men den interessante Indgangsform peger mod høi Ælde.¹⁾

Romsdals Amt.

Edø Prestegjeld.

Til de af Bendixen i Aarsb. 1878, S. 118—121 opregnede Fortidslevninger og Oldsagfund kan suppleres følgende:

Rostvold. Foruden de 3 i Djupdalen omtalte Røser ligger der paa et Sted i Udmarken n. for Gaarden kaldet „Skogsletta“ nogle Røser, hvoraf et Par lange. Paa Høiden v. for Gaarden 1 Røs. I Djupdalen skal man paa Bunden af en Myr have stødt paa endel Pæle, der var stillet i en Kreds med ca. 3 m.s Tvermaal. Efter Beskrivelsen maa disse Pæle være af samme Art som de, der oftere omtales i vor arkæologiske Literatur, men som endnu ikke har faaet nogen tilfredsstillende Forklaring. Det maa dog ansees sikkert, at de intet har med Pælebygninger at gjøre.²⁾ Paa Kalvholmen ligger 1 Røs.

¹⁾ Jeg havde ønsket at ledsage Beskrivelsen med en Afbildning, men de fotografiske Plader, jeg tog, viste sig desværre at være mindre vellykkede.

²⁾ Fra Bustad i Rissen medbragte jeg i Sommer et Par Prøver, der vil findes beskrevne under Oldsagsamlingens Tilvækstfortegnelse.

Lervik. Paa en Knaus straks i nØ. for Broen over Lervik-vaagen ligger 2 Røser.

Nelvik. Ved Brydning af Nyland er her fundet temmelig dybt nede i Jorden en duppeformet, gjennemboret Sænkesten, der erhvervedes for Museet (T. 6536). Sænkestene af denne Form er flere Gange fundne ved Grundgravninger i Trondhjems By i Jordlag fra Middelalderen, men de forekommer utvilsomt ogsaa langt ned i nyere Tid. Erindringen om disse Redskaber er saaledes levende paa Hitteren, hvor det blev mig berettet, at saadanne Sænkestene tilligemed Angler af Ener endnu var i Brug i Slutningen af 18de Aarhundrede.

Hellesvik. Paa en Rab ca. $\frac{1}{2}$ Times Gang nv. for Gaarden ligger en Samling runde og lange Hauger. Paa Knauser s. for Gaarden skal være nogle Røser.

Aure Prestegjeld.

Laurviken. En her funden Slibesten fra Stenalderen opbevares i Kristianssunds Museum.

Berg. Ca. 10 Minuters Gang s. for Gaarden ligger paa en Høide i Udmarken 1 Røs.

Eide. Paa Indjorden ca. 200 m. sø. for Gaarden skal man for længe siden have stødt paa Resterne af en Hellekiste, hvori blandt andet fandtes et Par skaalformede Spænder. Paa Gaarden har ogsaa været opbevaret en der funden Spydspids af Skifer. Alle disse Sager er forkomne. Paa Neset nv. for Gaarden har ligget flere Røser, der nu er udtagne.

Mæle. Ved Brydning af Nyland ovenfor Gaarden har man fundet et Brudstykke af et slebet Skiferredskab, der dog ikke er bevaret.

Fevelen. En rund Haug, der har ligget i Nærheden af Gaarden, er nu udjevnet.

Kvernes Prestegjeld.

Silset. Paa Bunden af en Myr noget ovenfor Veien har man fundet en sterkt krummet Skiferkniv, der desværre ikke er bevaret.

Silnes. Nede ved Søen har ligget nogle Hauger, der er udtaget, uden at noget Fund er gjort.